

Tannhäuser Tampereella

Teksti: Robert Storm

Kuva: Petri Nuutinen

Johanna Rusanen-Kartano (Venus) ja Richard Decker (Tannhäuser).

Tampere-talossa on tähän mennessä esitetty neljä kokonaista Wagnerin oopperaa. Ensimmäinen oli Suomen Wagner-seuran perustamiseen vaikuttanut *Parsifal* vuonna 1991. *Lentävä hollantilainen* esitettiin vuonna 1997 ja *Lohengrin* 2010. Maaliskuussa 2012 vuorossa oli *Tannhäuser*. Se on melko vaikeasti esitettävä ooppera, minkä huomaa siitäkin, että se on onnistunut levytyksissä huommin kuin jotkut muut Wagnerin teokset. Erityisesti nimiosan esittäjältä vaaditaan paljon, eikä hyviä Tannhäuser-tenoreita ole millään aikakaudella ollut monta. Koska kyseessä kuitenkin on lempioopperani, odotukseni olivat korkealla.

Wagner teki *Tannhäuserista* useita eri versioita, joita on monissa esityksissä yhdistelty. Tampereen esityksen alussa ihmettelinkin, mitä versiota nyt esitetään. Dresdenin version alkusoihtosta siirryttiin Pariisin version ensimmäiseen näytökseen. Bakkanaali oli jätetty pois. Säveltäjä **Jouni Kaipainen** on kirjoittanut käsiohjelmaan, että musiikillisesti bakkanaali on yllättävän vaisu. Tästä olen voimakkaasti eri mieltä.

Bakkanaalin puutteesta huolimatta esitys alkoi hyvin. Alkusoiton aikana esiripin tilalla olleeseen kankaaseen heijastettiin ruusukuviota sekä tekstilainauksia *Raamatun* Korkeasta veisusta ja Richard Wagnerilta. Ruusukuviot näkyivät edelleen Venusvuori-kohtauksessa. Mielessäni kävivät *Parsifalin* alkuperäisproduktio lavastuksessa olleet ylisuurat kukat, joita paheksuttiin Bayreuthissa vuonna 1882.

Johanna Rusanen-Kartano oli ensimmäisessä suuressa Wagner-roolissaan kaikkea sitä, mitä Venukselta voi kaivata. Hän lauloi upeasti ja näytteli hyvin. Hänen näyttämöolemuksensa oli seksikkään viettelevä. Rusanen-Kartanon laulajanura oli vielä jokin aika sitten melkoinen kysymysmerkki. Tällä hetkellä hänen äänensä on kuitenkin loisteliaassa kunnossa ja tuntuu sopivan erityisesti Wagnerin musiikkiin. Venus saattaa merkitä käännekohtaa hänen urallaan. Jos hän saa laulettavakseen sopivia rooleja, hä-

nestä saattaa lähitulevaisuudessa tulla hyvinkin huomattava Wagner-sopraano. Toivottavasti hän pääsee pian esiintymään vaikkapa Sieglinden roolissa.

Tannhäuserin rooli on hyvin vaikeaa laulettavaa ja vaatisi oikeastaan kahta tai kolmea erityyppistä tenoria. **Richard Deckerin** ääni särähti melko pahasti ensimmäisessä näytöksessä ja toisessa näytöksessä hänellä oli vaikeuksia – niin on kyllä useimmilla muillakin Tannhäuserereilla. Kolmas näytös sopi hänen äänelleen selvästi paremmin.

Venusvuori-kohtausta seurannut ensimmäisen näytöksen viimeinen kohta oli esityksen epäonnisin. Mieskuoro meni pahasti metsään. Wolframina esiintynyt **Gabriel Suovanen** on laulanut hienosti monissa esityksissä, mutta nyt hänen äänensä oli huonossa kunnossa. Sen sijaan maakreivi Hermannin roolissa esiintynyt **Mika Kares** teki vaikutuksen alusta asti. Hänen bassoäänensä on ainakin tällä hetkellä melko vaalea, mutta hänessä on selvästi potentiaalia suurien suomalaisbassojen manttelinperiäkiksi. Ensimmäisen näytöksen viimeisestä kohtauksesta teoksen loppuun asti lavasteina oli julistemaisia taidekuvia, joissa oli tekstejä. Ylimpänä oli Neitsyt Marian kuva.

Toisen näytöksen aloitti loisteliaasti ruotsalaisopraano **Elisabet Strid**. Hänen Elisabethinsa oli Rusanen-Kartanon Venuksen ohella tämän *Tannhäuserin* kohokohta. Strid on yhä varsin nuori sopraano, jonka kaunis ääni näyttää kestävän hyvin Wagnerin puolidramaattisten roolien vaatimukset. Hänen nousunsa tähti luokan laulajaksi saattaa olla hänellä hyvinkin lähellä, joten on hienoa, että häntä on viime vuosina saatu nähdä Suomessa usein. Hänen Elisabethinsa oli ohjattu alussa viehättävän tyttömäiseksi, myöhemmin hysteerisyyteen taipuvaiseksi.

Vieraiden saapuessa Wartburgiin kuorolaulu sujui ensimmäistä näytöstä paremmin. Pientä epätarkkuutta ei silti voinut olla huomaamatta. **Kimmo Viskarin** visuaalisen suunnittelun suurin omituisuus olivat naiskuorolaisten valtavat turnyyrit, joista joidenkin päällä oli vielä

satula. Laulukilpailussa Wolfram lauloi mikrofoniiin iskelmälaulajamaisesti. Erityisen onnistunut tässä kohtauksessa oli **Ville Rusasen** Biterolf. Vaikka hänen äänensä ehkä kuulostikin Biterolfiksi vähän vaalealta, oli hienoa nähdä nuori laulaja tässä roolissa, joka usein annetaan uransa loppupuolella olevalle entiselle tähtilaulajalle. Elisabethin asettuminen puolustamaan Tannhäuseria oli odotetusti toisen näytöksen dramaattinen kohokohta.

Kolmannessa näytöksessä Elisabethin verta vuotavan haavan merkitys jäi minulle epäselväksi. Mielessäni kävi synnin aikaansaama haava, viittaus Amfortaaseen *Parsifalissa*. Wolfram videokuva kolmannen näytöksen tapahtumia. Gabriel Suovanen onnistui aiempaa paremmin Wolframin laulussa iltatähdelle, ja myös Richard Deckerin Tannhäuserin laulama Rooman-kertomus oli varsin onnistunut. Lopussa Tannhäuser kanto Elisabethin ruumista kunnes lyhyesti tämän kanssa maahan.

Tampereen Tannhäuserissa kaikki elementit eivät olleet täysin onnistuneita. **Vilppu Kiljusen** ohjauksenkin symboliikasta osa jäi minulle epäselväksi. Silti mukana oli paljon hyvää, erityisesti Johanna Rusanen-Kartanon, Elisabet Stridin ja Mika Karesen roolisuuritukset näyttävät, että voimme odottaa heiltä paljon tulevaisuudessa.

Wagner-seura teki Tampereen esitykseen bussimatkan Turusta. Bussissa oli mukana Wagneriaaniin paljon kirjoittanut wieniläiskriitikko **Klaus Billand**, jonka saksankielinen arvostelu julkaistaan tässä lehdessä. Oli mukava tavata hänet ensimmäistä kertaa ja keskustella Wagnerinsa läpikotaisin tunnetun henkilön kanssa, jonka näkemien Wagner-esitysten määrä on aivan toista luokkaa kuin itselläni. Kiinnostava oli myös ruokatauko huoltoaseman ravintolassa. Istuin samassa pöydässä Wagner-seuran entisten puheenjohtajien **Martti Parkkarin** ja **Markku Lulli-Seppälän** kanssa ja kerrankin innostuin keskustelemaan Wagnerin teosten filosofisesta puolesta, joka ei totisesti ole vahvinta aluetani. Jatkoin keskusteluaani Martin kanssa vielä väliajallakin. Totesimme molemmat, että Tannhäuserissa peräänkuulutettua "puhdasta rakkautta" on monenlaista ja se merkitsee eri ihmisille hyvinkin erilaisia asioita.

Klaus Billandin ja puheenjohtaja Heikki Virrin kanssa listasimme myös viisi "aution saaren oopperaamme". Oma listani oli tällainen:

1. Richard Wagner: *Tannhäuser*
2. Giacomo Puccini: *Il Trittico*
3. Modest Musorgski: *Boris Godunov*
4. Richard Wagner: *Tristan ja Isolde*
5. Claude Debussy: *Pelléas ja Mélisande*

Ilokseni neljä näistä teoksista on ollut mahdollista nähdä Suomessa vuoden sisällä, ja *Tristanin* on tulossa kesällä Helsingin juhlaviikoille.